

est. Ea enim una in caelestis naturae habitum demutati efficiuntur Deo similes. Est autem charitas in incipiente imbecilla et exigua, quippe quae adolescere tunc incipiat, et cupiditatibus carnis, quarum adhuc magna vis est in corpore tanquam quibusdam spinis obsideatur. Caeterum quamvis charitas minus proferat lumen suum in incipiente; tamen extant in illo atque entinent aliae virtutes, illae nimis, quae animorum cultrices habentur, et ideo ~~καθηπτική~~, id est purgatoriae appellantur: quoniam purgandis animis adhibentur: quarum munus est quidquid ex corpore, et ex anteacta vita existit, quod nocere, aut obstare charitati possit, id revellere, et tanquam agrum sic animum sarrire, quo radices altius agere in eo charitas et melius fructicare valeat. Quae virtutes, illustrant illae quidem et coherenant animos nostros, sed non quasi in eis ipsa pulchritudinis vis, et summa absolutio sit, sed quasi ornamenta accessita, et exterius adhibita pulchritudinis conciliandae causa. Igitur qui hunc gradum amoris tenent, in iis purgatoriis virtutibus, suam industriam potissimum probant: fiuntque et ipsi ob hasce virtutes spectabiles, atque conspicui, laudeque et honore digni. Quod ipsum hic significatur iis verborum involucris, quibus sponsa pulchra esse dicitur, non tam propter membrorum aptam compositionem, aut propter coloris suavitatem; ex quibus ipsum pulchrum est; quam propter ascita, et extrinsecus adjuncta.

PULCHRAE SUNT GENAE TUAE SICUT TURTURIS. Id autem est, licet adhuc parum charitate valeas, parumque amore mei incalescas, in quo uno summa animi pulchritudo consistit, licetque plurimum terreni, ac tui amantis insit in te adhuc, tamen isti abs te suscepti labores cupiditatum extinguendarum causa, vigiliae istae, ista jejunia, illi luctus acerbi, illique lachrymarum rivi largissimi, multum verae pulchritudinis, atque spiritualis decoris tibi addunt, atque conciliant. Sed quid monilibus cum lachrymis, aut quae hujus translationis ratio potest esse? Hic ipsa Hebraica no-

mina, pro quibus interpres, et turtures et monilia posuit recurramus oportet: eaque unde nata sint, et a qua significatione verborum deducta videamus. Igitur alterum nomen, id est, **Thor**, ab eo, quod est disponere, et in ordinem redigere dicitur, alterum ab eo quod est attenuare, et gracilem reddere: utrumque autem quis est, qui non videat aptissime cadere in unam temperantiae virtutem, cuius officii est carnem luxu exultantem attenuare, et cupiditates se turbide efferentes compescere, et intra certum ordinem cogere. Temperantia porro ad id efficiendum illis utitur, quae commemorabamus jejuniis, vigiliis, precibus, lachrymis, quae partim ipsa ex se parit, atque producit, partim ab aliis virtutibus precario sumit, et in suos usus convertit. Nec vero id solum ex Hebraicorum nominum notatione probamus, sed multo etiam magis ex eorumdem significatione, id est, ex iis rebus, quas ad res significandas assumuntur. Nam turturum gemitus, atque querelae nobiles sunt: iis autem querelis in arcanis litteris animae vitia detestantis, ac praeteritam vitam dolentis lamenta significari solere, sancti et probati scriptores tradunt: monilia vero, quae collo circumjecta ipsum arcte constringunt atque circundant, haud inepte referri possunt ad declarandum severum illud, et austерum vitae genus, quod continentiae legibus coercita, et quasi circumscripta omni immodica et superflua cupiditate, animum constringit, ac circum circa concludit.

Quod autem sequitur. **MURENLAS AUREAS FACIEMUS TIBI VERMICULATAS ARGENTO.** In eo Deus primum hunc suum amatorem admonet, ut perseveret in eisdem poenitentiae et temperantiae operibus, utque sibi ex eo virtutum genere majora adjungat quotidie ornamenta. Deinde illi pollicetur effecturum, ut isti labores, et dulces, et fructuosi ipsi sint, auro videlicet, atque argento pretiosiores. Cujus spe promissi erectus ille, gaudioque perfusus de praesentia Dei, e vestigio respondet; **DUM ESSET REX IN**

ACCUBITU SUO, NARDUS MEA DEDIT ODOREM SUUM. Videlicet, ne quis ipsum ingratitudinis arguere posset, promittit pro virili sua parte vicem Deo relaturum: hoc est, effecturum boni exempli odore bono, ut a cunctis hominibus laudetur, atque celebretur Deus. Sed cuius quaeso rei odore? Nardi, inquit. Habet autem Nardus symbolum poenitentiae ex charitate profectae, et cum charitate conjunctae. Ex quo intelligi potest quam inter se consentiant ista omnia. Nam quia jusserset Deus, ut in instituto poenitentiae et temperantiae officio perseveraret, quiaque idem promiserat, se pro eo quantum in eis virtutibus elaborasset magna praemia repensurum, ideo apte hic quo de agitur justus homo respondet, se nardo sua, eaque odoratissima perfusurum ipsum, id est se tandem perseveraturum in coeptis poenitentiae ac temperantiae operibus, quoad non modo ipse bonus efficiatur, sed etiam aliis videatur talis esse: quoad, inquam, non solum ipse eas sibi conciliet, et in se efficiat virtutes, easque comprehendat, atque complectatur intra sese, sed etiam eo usque quoad multus et suavissimus boni exempli ex eis odor exiens, et ad alios perveniens eos moveat, atque excitet ad laudes Dei. Sed cur praecipue purgatoriae istae virtutes odoratae dicuntur? curve odoris nomen potissimum attribuitur illis? Quia hominum oculis magis quam reliquae expositae cum sint, maxime eas homines praesentiunt, maximeque omnes admirantur. Quod enim factu difficillimum esse judicat, id quisque admiratur maxime. Nihil autem difficilius existimat, quam expertem voluptatis vitam in labore, et contentione animi semper ducere: propterea quod suis cupiditatibus vulgo omnes inserviunt. Itaque si quem voluptates aspernantem, cultu tenui, atque victu utentem, sanctisque laboribus vacante vident, vident autem facilime, ex meliore atque divino quodam genere hominum illum putant, Deumque ob eam rem laudent, quae Deo est gratissima laus. Igitur hoc loco homo justus pollicetur, se poeniten-

tiae operum odore bono cunctos mortales ad Dei laudes excitaturum, eaque laudum voluptate, et tanquam dono Deum remuneraturum; nec ab eo studio edendi quotidie, ac proferendi sibi utiles, Deo gratos, cunctis hominibus salutares, et praedicabiles, poenitentiae fructus unquam desitum; ideoque adjicit: FASCICULUS MYRRHAE DILECTUS MEUS MIHI INTER UBERA MEA COMMORABITUR, et quod in eamdem sententiam statim sequitur. BOTRUS CYPRI DILECTUS MEUS MIHI IN VINEIS ENGADDI. Nam Cyprum, id est, ut supra diximus, opobalsamum corporibus illitum corrumpit ea prohibet, quod item myrrha facit, ideoque utrumque apte transfert ad significandas poenitentiae, atque temperantiae virtutes, quae immodicis cupiditatibus obsistunt, eisque animum corrumpi non sinunt. Quarum virtutum tanquam fasciculis et myrrhae et Cypri floribus concinnatis sinus suos hic justus refercit, quo ostendat cordi sibi illas virtutes esse, et quamvis amaras, gratas eas habere.

ECCE TU PULCHRA ES AMICA MEA, ECCE TU PULCHRA, ET OCULI TUI COLUMBARUM. Ex sermone instituto cum Deo, e que ipso amandi actu, animus ipse pulchrior, ac melior sensim efficitur: jamque illius species ipsa per se, non solum ob adjuncta ornamenta placere Deo incipit. ECCE TU PULCHRA ES AMICA MEA. Pulchram, et amicam vocat, et ea re pulchram, quia amica est: pulchram autem nondum ex omni parte, propter turbidos quosdam motus, quos nondum compressit, sed quod ad oculos attinet, OCULI TUI, inquit, COLUMBARUM. Quod in corpore oculi, id in animo ea vis est, quae in ultimum, et extremum bonorum, appetitu et amore fertur, quaeque a nostris Theologis non prorsus inepto verbo intentio appellatur. Nam sicut oculi sunt in motu duces, quibus sine ingredi, sine offensione vix possumus, ita finis ultimi, extremique bonorum voluntateducimur, atque dirigimur in omni vita. Nam neque instituere a principio aliquod opus, neque semel institutum, id rite exequi ullo modo possumus, nisi ea nos vis et inducat, et

regat. Ex quo ea una vel recti cursus, vel postremi erroris, aut omnis, aut certe praecipua causa censetur. Nam si ad id quod vere bonum est, semel appulsa in illud intuebitur, et spectabit semper, haud dubie vitae cursum in hoc saeculi vasto, et procelloso mari, ad certissimam cynosuram dirigens hominem in portum felicitatis inducit: sin autem pro vero bono falsum bonum complexa fuerit, naturam hominis, et naturae consentanea officia perversens, illum praecipitabit in interitum. Verum autem hominis bonum, Deus est. Hunc igitur qui sibi pro fine constituant, et in ejus unius amorem, atque cultum omnes suas cogitationes atque studia referunt, ii quamvis interdum impedianter affectibus, quos nondum exuerunt, quo minus in omni sua actione efficere, atque consequi perfecte possint illud honestum, quod cupiunt, quodque contendentibus ad Deum, unicum, atque directum iter est; tamen multum valent ea ipsa voluntate animi in Deum tanquam in verum et supremum finem, eodem ipsis ad id adjuvante Deo, intenta et directa efficaciter. Nam ab illa habent, ut et boni et justi viri sint: et ut Dei filii, et ejus ipsius Dei naturae participes nominentur. Non quod nihil deforme, nihilque, quod resecari debeat, in illorum insit animis, sed quod hujus partis, ub illa bene erga Deum per gratiam affecta est, ea vis sit, ut virtute atque efficientia reliquarum omnium partium perfectionem et absolutionem in se ipsa contineat, sicut scriptum est (1): *Si oculus tuus lucidus est, totum corpus tuum lucidum erit.* Quare qui animus isto modo affectus est, appellatur sane pulcher, sed ea tenus quatenus obtutu, atque intentu oculorum, id est, intentionis ipsius directione in divinum lumen, ipsisque divini luminis atque gratiae communione, ignea et micantia lumina columbarum refert. OCULI TUI, inquit, COLUMBARUM. Cui illa: ECCE TU

(1) Matt. vi, v. xxii, legitur: *si oculus tuus fuerit simplex*, etc.

PULCHER ES, DILECTE MI, ET DECORUS. Et quidem sine exceptione ulla.

Sequitur. ET LECTULUS NOSTER FLORIDUS, ET TIGNA DOMORUM NOSTRARUM CEDRINA, LAQUEARIA CYPRESSINA. Varie hoc exponitur, lectuli nomine, aliis privata cujusque studia, aliis vitae institutum, unicuique hominum generi proprium, aliis quiescendi in eo, quod quis adeptus est, desiderium et cupiditatem intelligentibus. Nos omnes has sententias, quoniam in singulis illarum aliquid veri inest, exponemus. Qui privata studia, ad quae quisque natura et inductione animi fertur, in lectulo intelligunt ita dicunt (1). Cupere omnes, praesertim eos, qui in virtute haud multum profecerunt, Deo gratum facere iis in rebus, quae ipsis item gratae sunt: nec tam Deum sequi velle, quam ipsum ad se trahere, ac devocare cupere, eosque proprie dicere. ECCE, TU PULCHER ES, DILECTE MI, ET DECORUS, ET LECTULUS NOSTER FLORIDUS, ET TIGNA DOMORUM NOSTRARUM CEDRINA, LAQUEARIA NOSTRA CYPRESSINA. Quibus verbis ita fatentur se affici divinae pulchritudinis amore, itaque conjungi cum Deo velle, ut tamen tacite ad lectulum suum, et ad delicias suas ipsum invitent, pertrahereque conentur ipsum ad ea, quae ipsis dulcia et grata sunt: hoc est, cupiant, atque desiderent probare Deo suum laborem in eis operibus, muneribusque obeundis, quae ipsis munera atque opera obeunt cum voluptate. Altera sententia et interpretatio est, lectuli atque domus nominibus, translate significari vitae cujusque institutum. Etenim universi homines, quo id assequantur, quod summe expetunt, certum aliquod, et ad id, quod quaerunt, aptum atque conducens vitae institutum, atque rationem sequuntur, eique vacant maxime atque incumbunt tanquam lectulo. Qui divitias amant, rem augent mercatura: qui honores ambient, in populi aut principum gratia colligenda laborant: quos vo-

(1) Hos arguit Bernard. in Can. serm. XLVI.

luptaria juvat vita, ii molle otium persequuntur, iisque artibus vacant, quibus foeminarum amor facilime conciliatur. At qui caelestis vitae cum Deo degendae cupiditate tenentur, vitae genus eligunt, durum, monasticum, voluptatis expers, laboris plenum, in quo minimum jucunditatis sit, laboris vero, et aerumnarum plurimum. Qua in vita et omnium quae in vita jucunda sunt negatione, atque fuga, Deum cum invenerunt, non solum id assequuntur, ut Deus illis qualis est, omni ex parte pulcher, et amore dignus appareat: neque solum id assequuntur, ut ex Deo invento summas voluptates percipient: sed etiam, ut illa ipsa, quae inveniendi ejus causa subierunt mala, labores dico illos, vigilias, jejunia, dulcia illis et jucunda, et ampla, et optabilia sint, assequuntur et ob eam rem dicunt: ECCE, TU PULCHER ES, ET DECORUS, LECTULUS NOSTER FLORIDUS. Id est, non solum tu pulcher et decorus es, sed haec etiam vivendi ratio, tui inveniendi gratia susceppta, lectulus, inquam, hic, in quo sedemus, quique nobis perangustus quoddam ac vix ferendus est visus, jam vel rosa ipsa mollior est, atque gratior. Nec dubium est, non modo quin ita sentiant isti, sed quin re ita sit. Quod illi maxime experiuntur verum esse, quibus res adversae aliquando evenerunt. Ii enim, si tamen (quod illos facere justum est) moderate ipsa mala ferunt, ac Deum aequo animo laudant, eique uni fidunt, eam in mediis malis ex Deo, qui injuria oppressis semper adest, consolationis, ac suavitatis sentiunt magnitudinem, ut jam non modo constanti et forti animo fortunae damna perferant, sed ut pro bonis ea, et optabilibus rebus habeant, et animoque, ac vere dicant: ET LECTULUS NOSTER FLORIDUS EST, ET TIGNA DOMORUM NOSTRARUM CEDRINA, LAQUEARIA NOSTRA CYPRESSINA. Tertia ac postrema ratio est ea, quae ex lectulo ac cedrina domo, quietem in eo bono, quod quis adeptus jam est, intelligit, atque interpretatur. Quae mihi ratio ob id maxime probatur, quod affert sententiam, et interpreta-

tionem valde cum superiori oratione congruentem et consentaneam. Nam consequitionem optati boni natura sequitur desiderium in eo quiescendi. Atqui sponsa, quod unum optabat videre sponsum, atque alloqui, id jam assequuta dicitur: quid igitur restat, nisi ut quod assequuta jam est, eripi sibi nolit, utque perpetuum sibi id, atque proprium esse cupiat? Hanc igitur illius cupiditatem et natura consequens desiderium, hoc loco explicat Salomon, cum ipsam inducit domum suam et lectulum communem, quae quietis atque otii sunt loca, laudantem et praedicantem. Nam dum laudat, tacite significat quietem se amare jam, et ad eam votis omnibus aspirare. Et sane cum omnibus qui labores subierunt, alicujus adipiscendi causa, insitum est, id post quam adepti sunt, ut cessare non nolint, tum id est maxime proprium eorum qui multis, et ardentibus cupiditatibus circunsessi, poenitentiae labore, tanquam ferro, per medias hostium acies, viam sibi ad Deum aperuerunt, id est, incipientium, de quibus nunc agimus. Nam illi quo propter insolentiam, et Dei colloquia dulciora ipsis, et poenitentiae officia magis aspera accident, eo magis optant vacationem sibi, ac requiem aliquam laborum dari; eoque aegrius a jam degustato bono dulcissimo divelluntur, et ad institutos poenitentiae labores revocantur. Cujus rei exemplum D. Petrus prodidit in sese. Nam quemadmodum ille caelesti, et in opinata luce, Christique late splendentis plena divinae majestatis specie perstricatus, nesciens quid diceret, ajebat, *Bonum est nos hic esse* (1), sic istis ad primos Dei congressus amore divino ebriis, ac quasi debellatum jam esset, de sola pace cogitantibus, in mentem non venit, ut cogitent, restare adhuc in suo corpore multa ex veteri homine, inimica ipsis, in quibus debellandis, necesse est ut elaborent. Quare illis paulo post, id est, capite sequenti merito dicitur: SICUT LILIMUM INTER

(1) Matth. xvii.

SPINAS, SIC AMICA MEA INTER FILIAS. Cujus orationis, quae sit vis dicemus, cum ad id loci pervenerimus.

TERTIA EXPLANATIO

Quod initio hujus libri, quando primum in lucem emisi ipsum, me facturum negavi, ut carmen hoc, quod et de singulis justis hominibus scriptum est, et ad universos communiter pertinet, utroque modo explanarem, quod operosum esse dicerem, et mihi futurum per molestem putarem, id libro bis edito, ipsum editurus tertio nunc facio, suasu inductus quorundam amicorum meorum. Dicebant, enim, illi mihi, idque saepe, me non satis integre hoc explanasse Carmen videri, ni qua ratione de Ecclesia interpretandum esset, docerem: esse meum ad eas explanationes quas edidi, hanc etiam explanationem adjungere, ne commentariolo isti accurate, ut sibi videbatur, scripto, quod ad hujus carminis praecipuae sententiae intelligentiam pertineret, id plane de esset. Quibus non potui non parere, vel quia mihi visi sunt aequa dicere, vel omnino quia erant amici, quorum ego et judicia plurimi facio, et voluntatibus libentissime obsequor. Itaque illis obsequutus, id aggredior nunc scribere, de quo scripturum me olim negaveram. Et quoniam, quae de hujus carminis argumento sentiam, ea a me latius explanari iidem volunt, quod ad illa quae super hoc in initio perstrinxii, quidam nimis caecutiunt, age de hoc primum, non solum latius, sed etiam pinguiore minerva, id ut omnes intelligent disseramus. Variae de hoc sententiae sunt, de quibus singulis ordine. Quidam enim Salomonem sua tantum inductum voluntate, atque judicio ad hoc scribendum accessisse carmen dicunt, ut eo amores complecteretur suos. Eamque sententiam praeter haereticos, tenent nonnulli doctores He-

braei. Alii et ipsi fatentur haec a Salomone de amoribus scribi suis, sed dicunt scribi Deo illum excitante ad haec ipsa scribenda, ut eorum amorum, sicuti aliarum rerum, quae Salomoni acciderunt, memoria extaret in sacris libris. Piores nec divinas res hoc libro contineri volunt, nec id esse divinum dicunt, cujus induc tu conscriptus est hic liber: itaque eum non esse habendum pro sacro censem, neque ab auctore, neque ab argumen to. Postiores vero sacrum illum esse fatentur, quod ad auctorem attinet, cujus praecipue impulsu, atque ductu conscriptus est, tamen quod ad ejus argumentum spectat, nihil in eo, aut spirituale, aut mysticum esse ajunt. Ut Esther liber, qui inscribitur, habetur sacer, etiamsi, ut videtur, nihil praeter earum rerum historiam contineat, quae Estheri acciderunt, ut Assuero nupserit, ut Judaeorum gentem ab interitu vindicarit. Atque hi quidem levius peccant, quam primi, sed neutri sunt ullo modo ferendi. Illi quod a Canone sanctorum scripturarum, contra Ecclesiae judicium, hunc librum ejiciunt: hi quod librum, quem frugi non putant, ei inserunt. Horum itaque sententiae Theodore tus (1) mentionem fecit, eamque jure improbavit. Nam improbari debere liquet, primo, quia omnes Ecclesiae scriptores, hujus libri orationem mysticam esse concedunt, utpote in qua aliud dicitur, aliud intelligatur, deinde quia libri qui sacri habendi sunt, ea tantum continere debent, quae caelestia et spiritualia sunt, aut ad eas res facile referri possunt (2). Nam, ut Paulus scribit: *Omnis scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corrigendum, ad erudiendum in justitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.* Et hoc est causae quare non omnia quae priscis patribus acciderunt in sacris commemorantur scriptis, sed cum delectu quaedam referuntur, quaedam

(1) Theod. in prol. Can.

(2) II Tim. III.